

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
_____ dos. Zaur Məmmədov
_____ "_____" _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050118-Təhsildə sosial-psixoloji xidmət

Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil

Kafedra: Pedaqogika, psixologiya və incəsənət

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Şəxsiyyət və fəaliyyət psixologiyası

Fənn proqramı: Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 29.05 2015-ci il tarixli 621 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir.

Kodu: İPF-B19

Tədris ili: IV (2025-2026) Semestr: VII

Tədris yükü: Cəmi:150 saat. Auditoriya saati 60 saat (30 saat müəhazirə,30 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat: dos. Verdiyeva Ləman Əsrəf qızı

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küçəsi, 19, 2 saylı tədris korpusu

E-mail ünvanı: leman.verdiyeva@mail.ru

III.Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas:

1.Bayramov Ə.S., Əlizadə Ə.Ə. Psixologiya.II nəşr., Bakı, 2002

2.Psixologiya. Prof.S.İ.Seyidov və prof. M.Ə.Həmzəyevin elmi redaktorluğu ilə. Bakı,2007

3.Əliyev R.İ. Psixologiya. Bakı, 2003

4.Əliyev R.İ. Şəxsiyyət və onun formalaşmasının etnopsixoloji əsasları.Bakı,2006

5. Bayramov Ə.S Şəxsiyyətin təfəkkürünün aktual psixoloji problemləri.Bakı, 1981

6.Bayramov Ə.S. Şəxsiyyətin təşəkkülünün aktual psixoloji problemləri. – Bakı, 1989.

IV.Prekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən hər hansı fənnin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:Təhsildə sosial-psixoloji xidmət ixtisasında Etnopsixologiyanın tədris olunmasında əsas məqsəd tələbələrə dünya xalqlarının etnik psixoloji xüsusiyyətlərini öyrətməklə yanaşı milli etnik psixologiyanın əsaslarını tədris etməkdir. Eyni zamanda Etnik psixologiyanın predmeti, obyekt, etnik psixologiyanın tarixi, tədqiqat metodları, müasir dövrdə əsas problemləri, etnik stereotip və yönümlər, etnoslararası psixoloji münasibətlər, etnik milli hisslərin adət və ənənələrin psixologiyasının öyrənilməsi əsas məqsədlərdən biridir. Həmçinin ədəbi irsimizdə etnik psixoloji xüsusiyyətlərin öyrənilməsi fənnin tədris olunmasında əsas prioritet məsələ hesab olunur.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollektivlərinin nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Cəmi: Müəhazirə 30 saat

№	Keçirilən mövzuların məzmunu	Müh	sem
1	Mövzu. Şəxsiyyət və onun mahiyyətinin psixoloji problemləri		

	Plan: 1. Şəxsiyyət psixologiyasının predmeti və vəzifələri. 2. Şəxsiyyət, fərd və fərdiyyət anlayışları. 3. Şəxsiyyət psixologiyasının metodologiya məsələləri. 4. Şəxsiyyətin tədqiqi metodları. Mənbə: [1,2,6,7,8.]	2	2
2	Mövzu: Şəxsiyyətin psixologiyasında irəli sürülən nəzəriyyə və müasir baxışlar Plan: 1. Şəxsiyyət haqqında klassik və klinik nəzəriyyələri. 2. Şəxsiyyət haqqında eksperimental və koqnitiv nəzəriyyələr. 3. Şəxsiyyətin biheviorist və humanistik nəzəriyyəsi. 4. Şəxsiyyətin müasir nəzəriyyələri (K.Levin, C.Moreno, V.Frankl və b.) Mənbə: [1,2,3]	2	2
3	Mövzu: Şəxsiyyətin ontogenetik inkişafının psixoloji problemləri Plan: 1.Şəxsiyyətin ontogenizdə inkişafının təbii və mədəni səviyyələri 2.Psixoloji ədəbiyyatlarda şəxsiyyətin inkişafının dövrləşməsi problemi. 3.Yaş dövrlərinin ümumi xarakteristikası Mənbə: [1,2,3]	2	2
4	Mövzu: Şəxsiyyətin strukturu və mənlilik şüuru Plan: 1.Şəxsiyyətin psixoloji strukturunu təşkil edən əsas komponentləri və istiqaməti 2.Şəxsiyyətin hazırlıq səviyyəsi və anadangəlmə imkanları 3.Şəxsiyyətin həyatda qazandığı davranış forması - xarakteri; 4.Şəxsiyyətin mənlilik şüuru, şüursuzluğu və şüurun istiqaməti 5.Mənin kəşf olunması G.Gellapın təcrübələri Mənbə: [1,2,3.]	2	2
5	Mövzu: Şəxsiyyət və fəaliyyət Plan: 1. Fəaliyyət haqqında anlayış 2. Fəaliyyət və fəallıq 3. Fəaliyyətin quruluşu. 4. Fəaliyyətin mənimsənilməsi. 5. Fəaliyyətin əsas növləri. Mənbə: [1,2,3.]	2	2
6	Mövzu: Şəxsiyyətlərarası münasibətlər Plan: 1.Şəxsiyyətlərarası münasibətlər haqqında ümumi məlumat 2.Qarşılıqlı təsirin növləri 3.Şəxsiyyətlərarası münasibətlərin növləri 4.Şəxsi qarşılıqlı münasibətlərin tipləri. Mənbə: [1,2,3.]	2	2
7	Mövzu: Şəxsiyyətin fərdi psixoloji xassələri Plan: 1.Temperament 2.Xarakter 3.Qabiliyyət Mənbə: [1,2,3,4.]	2	2
8	Mövzu: Fəaliyyət psixologiyasının bəzi nəzəri məsələləri Plan: 1.Fəaliyyət haqqında anlayış və əsas xüsusiyyətləri. 2. Fəaliyyət, fəallıq və tələbatlar və onların növləri. 3.Motivlər 4. Fəaliyyətin quruluşu, iş və hərəkətlər. 5. Fəaliyyətin idarə olunması və ona nəzarət. 6.Fəaliyyətin mənimsənilməsi, İnteriorizasiya və eksteriazasiya. 7.Mümarisələr, vərdislər, adətlər və bacarıqlar. Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	2

9	Mövzu: Fəaliyyətin mənbəyi və hərəkətverici qüvvələri. Plan: 1.Fəaliyyətin inkişafına təsir göstərən amillər. Təbii amillər. İnstinklər, hisslər və tələbatlar fəaliyyətin ilkin mənbəyi kimi. 2.Fəaliyyət və şüurun dialektik vəhdət təşkil etməsi. 3.Şəxsiyyətin inkişafının hərəkətverici mexanizmləri. Mənbə: [1,2,3,4,5.]	2	2
10	Mövzu: Fəaliyyətin növləri. Oyun fəaliyyəti, onun mahiyyəti və uşaq şəxsiyyətinin inkişafında rolu Plan: 1.Psixi inkişafda oyunun rolu. 2.Oyun məktəbəqədər yaşlı uşaqlarda aparıcı fəaliyyət kimi. 3.Oyunlarda fəaliyyətin fərdi xüsusiyyətləri. 4.Məktəbə hazırlıq ərafəsində sujetli-rolu və qaydalı oyunların qurulması. Mənbə: [1,2,4,5.]	2	2
11	Mövzu: Əmək fəaliyyətinin psixoloji xüsusiyyətləri Plan: 1.Yönəldiyi sahəyə görə əməyin növləri. 2.Əmək fəaliyyətində yeni vərdiş və bacarıqların formalaşması. 3.Əşyavi-oyunlarda uşağın əməyə pozitiv münasibətin yaranması. 4.Uşağın əmək fəaliyyətinin təşkili. 5.Yaşlının əməyə emosional münasibətinin uşaqlara təsiri. Əmək fəaliyyətində qoyulmuş məqsədə qarşı müsbət emosional münasibətlərin yaranması. 6.Yeniyyətə və qənclik dövründə əməksevərlik hissinin formalaşması. Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	2
12	Mövzu: Yaradıcı fəaliyyətin meyarları və xüsusiyyətləri Plan: 1.Yaradıcılıq psixi fəaliyyətin forması kimi. 2.Yaradıcılıq fəaliyyətinin əsas xüsusiyyətləri. Mənbə: [1,2,3,4,5.]	2	2
13	Mövzu: Bədii yaradıcılığın psixoloji məsələləri. Plan: 1.Bədii yaradıcılığın psixoloji mexanizmləri. 2.Şagirdlər tərəfindən bədii yaradıcılıqda qavrayışın xüsusiyyətlərinin mənimsənilməsi. 3.Elmi yaradıcılıqda təfəkkürün intuitiv yolu ilə mühakimə aparmaq yolu ilə müqaisəli təhlili. Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	2
14	Mövzu: Fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi Plan: 1.Fəaliyyət nəticələrinə görə müvəffəqiyyətin qiymətləndirilməsi. 2.Fəaliyyətin nəticələrinə yönəldilmiş şərtlərin qiymətləndirilməsi. 3.Qiymətləndirmə zamanı fəaliyyət nəticəsinin təhlili. 4.Qiymətləndirmə yolu ilə uğursuzluğun səbəbərinin aşkar edilməsi. 5.Qiymətləndirmə meyarları. Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	2
15	Mövzu: Fərdi üslub və Koqnitiv üslub anlayışı. Fəaliyyətin tənzimlənməsində onun rolu Plan: 1.Şəxsiyyət və fəaliyyət 2.Fərd və fəaliyyət. Fərdin inkişafı gənəliyə uyğunluqları. Fəaliyyətin fərdiliyi. 3,Fərdi üslubun psixoloji strukturu. 4.Fəaliyyət prosesində fərdi üslubun yaranması və inkişaf şərtləri. 5.Yazı fəaliyyətinin xüsusiyyətləri. 6.Koqnitiv üslubun formalaşması fəaliyyətin səmərəliliyinin əsas şərti kimi. Mənbə: [1,2,3,4,5.]	2	2
	Cəmi:60 saat	30 s.	30 s.

XI. Fənn üzrə tələblər:

Təlim nəticəsində tələbələrə əldə etməli olduqları təsəvvür, bacarıq və vərdisləri:

- müasir etnopsixologiya haqqında elmi biliklər;
- etnopsixologiya haqqında müvafiq biliklər;
- ünsiyyət mədəniyyətinin formalaşdırılması;
- özünüqiymətləndirmənin düzgün formalaşdırılması;
- etnoloji və psixoloji proseslərin qarşılıqlı təsiri problemi ilə;
- etnopsixologiya tədqiqat metodları ilə;
- etnoslararası münasibətlərin psixoloji xüsusiyyətləri ilə;

- adət və ənənələrin psixologiyası ilə;
- millətlərarası qarşılıqlı münasibətlərin psixologiyası ilə;

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Şəxsiyyət və fəaliyyət elminin inkişafının aktual istiqamət və problemlərini mənimsəyir;
- Şəxsiyyət və fəaliyyətin metod və metodologiyası ilə bağlı anlayışları mənimsəyir;
- Şəxsiyyət və fəaliyyətin müasir problemləri öyrənir;
- Şəxsiyyətin ontogenetik inkişafının qanunauyğunluqlarını mənimsəyir;
- Klassik və müasir şəxsiyyət nəzəriyyələrini öyrənir;
- Şəxsiyyətlə fəaliyyətin qarşılıqlı asılılığının nəzəri psixoloji problemlərini mənimsəyir;
- Fəaliyyətin müxtəlif növlərinin psixi inkişafda rolunu və əhəmiyyətini mənimsəyir;

XIII. İmtahan sualları:

1. Şəxsiyyət psixologiyasının predmeti və vəzifələri.
2. Şəxsiyyət, fərd və fərdiyyət anlayışları.
3. Şəxsiyyətin tədqiqi metodları.
4. Şəxsiyyət haqqında klassik və klinik nəzəriyyələri.
5. Şəxsiyyət haqqında eksperimental və koqnitiv nəzəriyyələr.
6. Şəxsiyyətin biheviorist və humanistik nəzəriyyəsi.
7. Şəxsiyyətin müasir nəzəriyyələri (K.Levin, C.Moreno, V.Frankl və b.)
8. Yaş dövrlərinin ümumi xarakteristikası
9. Şəxsiyyətin psixoloji strukturunu təşkil edən əsas komponentləri və istiqaməti
10. Şəxsiyyətin mənlilik şüuru, şüursuzluğu və şüurun istiqaməti
11. Fəaliyyət haqqında anlayış. Fəaliyyət və fəallıq
12. Fəaliyyətin quruluşu və fəaliyyətin mənimsənilməsi.
13. Fəaliyyətin əsas növləri
14. Şəxsiyyətlərarası münasibətlərin növləri
15. Şəxsi qarşılıqlı münasibətlərin tipləri.
16. Temperament, xarakter və qabiliyyət
17. Fəaliyyət haqqında anlayış və əsas xüsusiyyətləri.
18. Tələbatlar və onların növləri.
19. Motivlər
20. Fəaliyyətin quruluşu, iş və hərəkətlər.
21. Fəaliyyətin idarə olunması və ona nəzarət.
22. Fəaliyyətin mənimsənilməsi, İnteriorizasiya və eksteriazasiya.
23. Mümarisələr, vərdişlər, adətlər və bacarıqlar.
24. Fəaliyyətin inkişafına təsir göstərən amillər
25. Psixi inkişafda oyunun rolu.
26. Əmək fəaliyyətində yeni vərdiş və bacarıqların formalaşması.
27. Yaradıcılıq psixi fəaliyyətin forması kimi.
28. Yaradıcılıq fəaliyyətinin əsas xüsusiyyətləri.
29. Bədii yaradıcılığın psixoloji mexanizmləri.
30. Elmi yaradıcılıqda təfəkkürün intuitiv yolu ilə mühakimə aparmaq yolu ilə müqaisəli təhlili.
31. Fəaliyyət nəticələrinə görə müvəffəqiyyətin və şərtlərin qiymətləndirilməsi.
32. Qiymətləndirmə zamanı fəaliyyət nəticəsinin təhlili.
33. Qiymətləndirmə yolu ilə uğursuzluğun səbəbərinin aşkar edilməsi.
34. Qiymətləndirmə meyarları.
35. Şəxsiyyət və fəaliyyət
36. Fərd və fəaliyyət.
37. Fərdi üslubun psixoloji strukturu.
38. Fəaliyyət prosesində fərdi üslubun yaranması və inkişaf şərtləri.
39. Yazı fəaliyyətinin xüsusiyyətləri.
40. Koqnitiv üslubun formalaşması fəaliyyətin səmərəliliyinin əsas şərti kimi.

XIV: Kollektivium sualları

I Kollektivium sualları

1. Şəxsiyyət psixologiyasının predmeti və vəzifələri.
2. Şəxsiyyət, fərd və fərdiyyət anlayışları.
3. Şəxsiyyətin tədqiqi metodları.
4. Şəxsiyyət haqqında klassik və klinik nəzəriyyələri.
5. Şəxsiyyət haqqında eksperimental və koqnitiv nəzəriyyələr.
6. Şəxsiyyətin biheviorist və humanistik nəzəriyyəsi.
7. Şəxsiyyətin müasir nəzəriyyələri (K.Levin, C.Moreno, V.Frankl və b.)
8. Yaş dövrlərinin ümumi xarakteristikası
9. Şəxsiyyətin psixoloji strukturunu təşkil edən əsas komponentləri və istiqaməti

10. Şəxsiyyətin mənlilik şüuru, şüursuzluğu və şüurun istiqaməti
11. Fəaliyyət haqqında anlayış. Fəaliyyət və fəallıq
12. Fəaliyyətin quruluşu və fəaliyyətin mənimsənilməsi.
13. Fəaliyyətin əsas növləri
14. Şəxsiyyətlərarası münasibətlərin növləri
15. Şəxsi qarşılıqlı münasibətlərin tipləri.

II Kollektiv sualları

1. Temperament, xarakter və qabiliyyət
2. Fəaliyyət haqqında anlayış və əsas xüsusiyyətləri.
3. Tələbatlar və onların növləri.
4. Motivlər
5. Fəaliyyətin quruluşu, iş və hərəkətlər.
6. Fəaliyyətin idarə olunması və ona nəzarət.
7. Fəaliyyətin mənimsənilməsi, İnteriorizasiya və eksteriazasiya.
8. Mümarisələr, vərdişlər, adətlər və bacarıqlar.
9. Fəaliyyətin inkişafına təsir göstərən amillər
10. Psixi inkişafda oyunun rolu.
11. Əmək fəaliyyətində yeni vərdiş və bacarıqların formalaşması.
12. Yaradıcılıq psixi fəaliyyətin forması kimi.
13. Yaradıcılıq fəaliyyətinin əsas xüsusiyyətləri.
14. Bədii yaradıcılığın psixoloji mexanizmləri.
15. Elmi yaradıcılıqda təfəkkürün intuitiv yolu ilə mühakimə aparmaq yolu ilə müqaisəli təhlili.

Şəxsiyyət və fəaliyyətin psixologiyası fənninin sillabusu 050118-“ Təhsildə sosial-psixoloji xidmət” ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Pedaqogika, psixologiya və incəsənət” kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.

Fənn müəllimi:

dos. L.Ə. Verdiyeva

Kafedra müdiri:

dos. A.X. Əliyev